

Gemeente van onze Heer Jezus Messias

1. Wat ik nu het liefst zou doen, is u vragen naar uw allereerste reactie op deze laatste uitspraak van Jezus: 'Weest dus volmaakt, zoals jullie hemelse Vader volmaakt is.' Ik denk dat ik er niet ver naast zit, als ik zeg dat velen van u het als een onmogelijke oproep ervaren. En ook hun verbazing erover zullen uitspreken hoe het mogelijk is dat Jezus zoiets zegt? Volmaakt zijn. Wie komt daar ooit aan toe? Volmaakt, dat is toch niemand. Wie kan er iemand noemen die daaraan voldeed of voldoet, die volmaakt is. Aan elke mens kleeft wel een smetje. Niemand is feilloos, zeggen we dan.

Dat zijn over het algemeen onze eerste reacties, als het over 'volmaakt zijn' gaat. Ze komen er, kort gezegd, op neer dat we zeggen dat met 'volmaakt zijn' een onhaalbare eis wordt gesteld.

2. Dat kunnen we dan allemaal zeggen, maar tegelijkertijd hebben we er ook wel degelijk wat mee, althans best wel veel mensen. Ik weet niet of u in de afgelopen twee weken een beetje de Olympische Spelen hebt gevolgd, maar waar elke sporter toch een beetje op zal hopen, dat is op de perfecte race, de race waarin alles klopt, en waarin alles ging zoals de sporter het wenst, met de gehoopte medaille als eindresultaat.

Maar je hoeft echt geen sporter te zijn, om het woord 'perfectie' in de mond te nemen. Er zijn tal van mensen zelf ook de dingen perfect willen doen dan wel naar de perfectie streven. Zo kennen we ook de perfectionist. Een bepaald lastige eigenschap is dat, zeg ik uit eigen ervaring, omdat ik er zelf ook last van heb. Dan stel je hoge eisen aan jezelf. En dat is nog niet zo erg, maar het wordt wel een probleem, als je die hoge eisen ook aan de ander stelt. Anderen zullen zeggen: 'Maar is dat toch ook niet nodig, dat iets perfect is.' U hebt gelijk, maar het staat wel mooi, toch, als het perfect is, als er geen fouten in zitten. Tenminste, zo vergaat het mij.

Nu kan je natuurlijk zeggen: 'Naar de perfectie streven, o.k., daar kan ik nog wel in komen, maar perfect zijn, dat is toch nog wel anders. Dan vraag je iets van iemand waaraan iemand volstrekt niet kan voldoen.' U hebt gelijk.

3. Dat maakt mij wel nieuwsgierig naar wat Jezus hier zegt. U hopelijk ook. Want ik kan me toch ook weer niet voorstellen dat Jezus ons hier een onmogelijke eis zou willen stellen, waar we bij voorbaat niet aan kunnen voldoen. Want, zo ken ik hem niet. Ja, radicaal, kan hij soms zijn, vergaand, maar dan staat er in dat geval nog wel op het spel. Dan draait het wel ergens om. Maar onhaalbaar? Nee, zo zou ik dat toch niet willen noemen. Het brengt mij bij de vraag van vanmorgen: wat wil Jezus nu precies met deze oproep?

4. Gemeente, dan moeten we beginnen om wat preciezer naar de oproep zelf te kijken. In de NBV hoorde u zojuist: 'Weest dus volmaakt, zoals jullie hemelse Vader volmaakt is', alsof het om een oproep van Jezus aan zijn leerlingen zou gaan. Uit deze vertaling zou je denken dat hier een imperatief staat, een gebiedende wijs. Een beetje boos kan ik op deze vertaling wel worden, want op deze manier wek je toch de indruk, dat het om een oproep gaat waaraan de hoorder gehoor moet geven, terwijl er iets anders staat. Dat is één punt. Een ander punt is dat het woordje 'dus' op deze manier een merkwaardige indruk maakt. 'Weest dus volmaakt'. Hoezo 'dus'? Nee, je maakt het lezer daarmee niet erg makkelijk, want die blijft met dat 'dus' wel erg in zijn maag zitten.

Ik laat u hier liever de NBG-vertaling horen, want die geeft de zin heel wat beter weer: 'Gij dan zult volmaakt zijn, gelijk uw hemelse Vader volmaakt is.' Kijk, gemeente, dat is beter, want het is geen oproep, er staat geen gebiedende wijs, een imperativus, maar een toekomstige tijd, een futurum: 'dan zullen jullie volmaakt zijn.' U moet die laatste zin van onze lezing dan ook zo lezen en horen: 'Dan zullen jullie volmaakt zijn, zoals jullie hemelse Vader volmaakt is.' Je moet het Griekse woordje hier niet met 'dus', maar met 'dan' vertalen. Het is een heel klein woordje in het Grieks, dat iets van een slotconclusie aanduidt.

De laatste zin van onze lezing is niet een nieuwe oproep, maar heeft veel meer weg van een conclusie aan het eind. Het is *niet* een oproep om volmaakt te zijn, *maar*: je bent het, beter gezegd, je zult het zijn: volmaakt, en wel, als je gehoor geeft aan wat er in het voorafgaande is gezegd.

Zie ik het goed? Zie ik u al even opgelucht ademen?

5. Gemeente, nu is onze zin nog niet af. Want dan volgt er nog een bijzin, een opmerkelijke bijzin, kan je wel zeggen: 'zoals jullie hemelse Vader volmaakt is'. Ik vroeg u naar uw eerste reactie op het eerste deel van de zin, maar op dat tweede deel hebt u vast ook wel een reactie. Daar zullen misschien ook wel reacties bij zitten van mensen die Jezus' uitspraak niet onmiddellijk zullen beamen, die daar toch nog wel een vraagteken achter willen zetten: de hemelse Vader volmaakt?

Weer anderen zullen zeggen: we krijgen hier door Jezus wel een hele hoge standaard voorgehouden! Als hij ons hier op dezelfde lijn zet als God! Ja, zo kan je natuurlijk reageren, onze traditie is daar vol van, maar je kunt er ook heel anders tegenaan kijken, zou ik denken. Je kunt ook zeggen: wat heeft hij ons hoog. 'Dan zullen jullie volmaakt zijn, zoals jullie hemelse Vader volmaakt is.' Het is geen onmogelijke eis, wij kunnen op dezelfde hoogte komen.

Gemeente, dat op dezelfde hoogte komen laat zich eigenlijk ook heel makkelijk verklaren, wat dat is steeds wat Jezus wil: dat wij op Hem, op de Here God, dat wij op zijn, onze hemelse Vader gaan lijken. Dat wat Hij doet, ook onder ons zijn beslag krijgt, dat die verticale lijn, van boven naar beneden, zich ook horizontaal op aarde onder de mensen uitstrekt, en zodoende de mens op zijn God gaat lijken.

6. En dan het kernwoord, dat woord dat in onze Bijbel is weergegeven met 'volmaakt': 'Dan zullen jullie volmaakt zijn, zoals jullie hemelse Vader volmaakt is.' En dan zou u Grieks moeten kennen om het woord te kunnen zien dat Jezus hier gebruikt. In dit Griekse bijvoeglijke naamwoord (*teleios*) zit het woordje 'einde' (*telos*). Het *werkwoord* (*teleiō*) heeft de betekenis van 'voleindigen', 'volmaken', iets 'compleet maken'.

Zou je het in dat spoor vertalen, dan gaat het opeens ook heel anders klinken: 'Dan zullen jullie volkomen zijn', zoals jullie hemelse Vader volkomen is' of 'Dan zullen jullie compleet zijn, zoals jullie hemelse Vader compleet is'. Kijk gemeente, daar is hij, deze Bergredenaar op uit, dat is wat hij wil, wat hij zoekt en hoopt, dat wij complete mensen zijn.

Jezus gebruikt het woord in het Matteüsevangelie nog een keer. In het verhaal van de rijke jongeling, Matteüs 19. Moet u horen wat de rijke jongeling zegt ten aanzien van de geboden: 'Dat alles heb ik in acht genomen. Waarin schiet ik nog te kort?' Moet u dan horen wat Jezus tegen hem zegt: 'Indien u volmaakt wilt zijn, ga heen, verkoop uw bezit en geef het aan de armen en u zult een schat in de hemel hebben.'

Kijk, gemeente, hieraan kunt u heel goed aflezen wat de betekenis is van Jezus' spreken over het volmaakt willen zijn. Het staat tegenover 'te kort schieten'. Je zou de zin van de rijke jongeman ook heel goed kunnen weergeven met: 'Waarin ben ik gebrekkig?' En dat is in dit verband misschien nog wel zo'n aardige weergave: een rijke die (aan een) gebrek lijdt.

Waar 'volmaakt' bij ons tegenover 'fouten maken' staat, iemand die volmaakt is, feilt niet, is feilloos, hij maakt geen fouten, daar staat volmaakt 'hier in Matteüs tegenover 'gebrek hebben', 'tekort schieten'. Kijk, een volmaakt mens in Jezus' visie is iemand die geen gebrek heeft, die compleet is, die niet tekort schiet.

7. Volmaakte mensen, ach, die komen niet voor, zeiden we helemaal aan het begin van de preek. Maar mag ik u dan toch nog eens wijzen op wat er van Noach gezegd wordt: Genesis 6:9. 'Dit zijn de *toledoth*, dit zijn de verwekkingen van Noach. Noach was onder zijn tijdgenoten een rechtvaardig en ... onberispelijk man', zo heeft de NBG-vertaling, 'die een voorbeeldig leven leidde', heeft de NBV. Kijk je in de Griekse vertaling van het Oude Testament, dan zie je daar precies hetzelfde woord staan als hier in Matteüs 5:48, dat woord dat in onze vertaling is weergegeven met 'volmaakt'. Kijk, dat is wat er van Noach gezegd wordt, dat hij een compleet mens is, iemand die niet tekort schiet.

8. Ik wil u in dit verband nog op een ander aspect wijzen. Ik stond er zelf ook van te kijken. Datzelfde Griekse woord hebben de vertalers op een aantal plaatsen in het Nieuwe Testament vertaald met 'volwassen' (1 Kor. 2:6; 14:20; Ef. 4:13; Hebr. 5:14)! Hoe zou u dat vinden, als er zou staan: 'Dan zullen jullie volwassen zijn, zoals jullie hemelse vader volwassen is.' Dat mag dan misschien wel raar staan, maar daar draait het wel om: om een volgroeid mens te zijn, een compleet mens, een mens waarvan je zegt: 'Ja, dat is 'm.' Dat is de mens zoals God het bedoeld heeft. Zo ziet hij die mens graag.

9. Hoe die mens eruit ziet, zoals God hem bedoeld heeft? Dan moeten we toch weer even terug naar dat woordje 'dan'. 'Dan zullen jullie volkomen zijn, compleet, zoals jullie hemelse Vader volkomen is.' Want dat woordje legt een koppeling met het voorgaande: als je dat doet, dan zullen jullie volmaakt zijn,

dan zullen jullie hele complete mensen zijn.’ ‘Als je dat doet? Ja, als je dat doet, dat meer dan het gewone, waarover het in de direct voorafgaande zin gaat.

Het lijkt mij een treffende samenvatting te zijn van de Bergrede: ‘meer dan het gewone’. Je zou misschien ook kunnen zeggen: anders dan het gewone. Niet oog om oog, tand om tand: het gewone, maar de ander je andere wang toekeren, als iemand je op je rechterwang slaat. Niet: je naaste liefhebben en je vijand haten: het gewone, maar meer dan het gewone: heb je vijand lief en bidt voor wie je vervolgen. Kijk, dat ‘meer’, dat zorgt er voor dat je die complete mens bent, die God zo graag (van ons) ziet.

In de Naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest. Amen.

*Zondag Sexagesima, 23 februari 2014
Bosbeskapel, Den Haag
ds. Nico Riemersma*